

NYERGES Gábor Ádám

Élete és bukása

(részlet a *Mire ez a nap véget ér* munkacímű, készülő regényből)

Egy gondolat bántotta Petőfi Sándort, a magyar irodalom legnagyobb költőjét! Hogy a lírai én ágyban, párnák közt haljon meg. Ezért hát így is történt, 1849-ben halt meg, Segesváron, ahol eltűnt a csatában. De odáig még rögös út vezetett. A lírai én 1823-ban született, Kiskunfélegyházában, apja, Petrovics István fiaként, aki kiemelkedett a paraszti sorsból! (Hozzá írta később István, öcsémhez! című híres költeményét.) Anyja grúz volt. (Máriának hívták. Cselédlány.) Költészetének meghatározó témái az alföldi tájegységek (A Tisza, A Dunánál, Falu végén ku*** kocsmá), a szerelem (Szeptember végén, Füstbe menő terű, Reszkető bokor, mert...) vagy a háború (Nemzeti Dal, A helység kalapácsa, Csata Dal). Meg az alkoholistaság (Bor Dal, Borozó, Kocsmárosné az angyal).

Sok volt még hátra a kicsengetésig, s már felderengeni kezdtek az erőviszonyok. A hátsóbb padokban, elsősorban a nemhivatalosan csak hujjogókórusként emlegetni kezdett férfikar tagjai már nemhivatalosan bejelentették a fegyverletételt, tollukat pár mondatnyi, kiizzadt teljesítményük romjai mellé helyezve. Néha újra felvették, áthúztak egy szót, fölé írtak valamit, komoly arckifejezést ráncolva magukra, megvakarták a fejüket, ez által lett például enyhén tintás Pálffy Laci tarkója.

Petőfi Sándor gyerekkorában sokfelé tanult (Kiskunság, Kecskemét, Sárlőrinc, Kisújszállás), mielőtt belépett a vándorcirkuszba. Ezért tanácsolta el tanulmányaitól a fura ura, melyért a lírai én verssel állt bosszút. Műveltségét addig palléroztatta, míg egészen kitágult. Katona is volt. Aztán Pestre ment, ahol megkereste Weöresmarty Mihály és Bajza József verseit. Pozsonyban eközben az Országgyűlést tudósította, ebből élt. Weöresmarty ajánlására körbeadták verseit a Nemzeti Körben. Nagyon tetszett nekik. Wachott Imre magához vette aztán, hogy segítsen szerkeszteni a Pesti Dívat Magazint. Ettől kezdve magas anyagi helyzetben volt része, mely megszilárdult.

Ő még nem adta fel. Ameddig a tollkaparás kitart, van esély. Ha végig tud sercegetni teljes negyvenöt percet, az isten se mossa le róla, hogy érti a dolgát. És hát, végül is, tényleg. Tanult böcsülettel, készült-magolt rendszeren, teszi a dolgát, ahogy azt kell. Olyanokra is emlékszik, amiket csak apró betűkkel írt a tankönyv. Még huszonhat perc van hátra, ő ugyan lassan, de végig ír, holott Osztály vagy fele már kidőlt. Persze, a stréberebbek nem „kidőltek”, hanem öt perc után elkészültek, a Móni, az Ildi, a Viki, és, naná, a Görccsegér fején diadalittas passzivitás, kész a dolgozatuk, öt perc, Petőfi Sándor pályája és életműve, mi az nekik, mintha csak maguk írták volna a Petőfi helyett is, olyan fejjel dőlnek most hátra. Lefordított dolgozatukhoz már nem nyúlnak, csak biccentenek (engedélykérés gyanánt) Irodalomtanárnak, s ezzel a közegyezményes felhatalmazással könyvet vesznek elő, van pofájuk demonstratívén olvasni, míg a többiek szenvednek. Ki attól, hogy még vagy már nem képes mit írni, ki attól, mint például ő, hogy kihúzza a megfontolt körmölést kicsengetésig, mint spórolós pék az igencsak nullás rétestészta.

Nagyon népszerű lett, pedig sovány és alacsony volt, kevés bort ivott valójában, melyet a feljegyzésekből tudunk jól. Ő írta a János Vitézt. Népdalokat is írt nagy számban. Sokat volt szerelmes is. Csató Etelkának írta szerelemből a Citruslombok Etelkének ciklusnyi verset. Utazott is sokat, közben sokat jegyzetelt, ezekről kapta címét az Úti Jegyzetek című jegyzetek. Több lányt is megkért, de azokat nem adták oda neki, mint például Meggyasszay Beátát. Ettől nagyon szomorú lett, és a Felhőkről írt. További szomorú témákról is, mint a Hóhér kötele, továbbá állatokról (A Tigris, A Hiéna, Farkasok Dala, Kutya). (Ezek még 1846. március előtt!)

Tizenkét perccel a vége előtt már egyre kevesebben írnak, a legkomolyabb fejjel ő és Sziránó. Utóbbi, mintha nem is csak meg-, hanem egyenesen átrná a Petőfi-életművet, szenved, de olyan büszkén, mint aki épp újra meg újra megroppan az ihlet súlya alatt. Úgy néz, mint aki abba készül mentem belepusztulni, hogy a hátralevő, ah, már csak tizenegy perc hogyan lesz elegendő ennyi minden lejegyzésére, amit ő a világgal, de legalább is a Sibók tanárúrral még megosztani óhajtana, míg ő igyekszik szép eloszlásban, lassan, de biztosan végigírni immáron összes felkaparható, maradék információmorszájával a negyvenötből megmaradt tíz és fél perccel. Sok múlik ezen, mert az eddigi dolgozatok tanúbizonyosága alapján nem elég magolnia, azt a benyomást is kell keltenie, hogy elmélyült a témában, hát ezen ne múljon, kelti. Győzi még, emlékszik még, van miből. Keze alatt egyenletesen megfontolt tempóban serceg tovább az irodalomtörténet.

Ez évben szervezte meg a tizedik társaságát. Ebben fiatal írók voltak, akikkel együtt szabadságharcukat folytatták a lapkiadók alól, szellemileg, de pénzért is. Ekkorra már a fiatal írók nemzetének vezérévé nőtte ki magát. 1846-tól ismerkedett meg Nagy Károssal, az erdélyi juhászok igazgatójával, valamint lányával, Szendy Júliával, akivel aztán össze is házasodtak a gróf Koltói Sándor telekén, a kastélyban.

Három perccel a vége előtt már csak Sziránó és ő körmölnek. Előbbi látványosakat sóhajtva, egyre nagyobb pánikban, mint aki még csak most készülne nekikezdeni, afféle leföldelt gyűlölethárítóként lassan de biztosan kezdi magába szívni az összes, odáig azért inkább a Görccseregék felé irányozott feszültséggomolyt, most már azért legfőképp az ő bűdös, kurva anyját. Eközben egy másik padban már tényleg az utolsó szuflákból születik Petőfi Sándor maradék élete. Biztos benne, hogyha kitart, ha szigorú, de méltányos és az igyekezetet nagyon is értékelő magyartanára látja, hogy ő is egész végig körmölt, elmélyült fejjel dolgozott, valamint mennyiségre is ennyit írt, ami már maga szenzációszámba megy, hogy lehet egyáltalán, emberi léptékkel ennyit írni a Petőfi Sándorról, ezúttal egy hármastalán egy négyes sem elképzelhetetlen. Már csak két perc, mindjárt vége, mondjuk a Petőfi csekélyke életrajzának is, hogy a kurva anyjába nem tudott az is még legalább egy tizzessel tovább élni, de annyi baj legyen, van még akár négy-öt mondat is a cucuban, azt addig még pont kényelmesen kinyújtja.

Arany Jánossal levél útján barátkozott össze, de magánemberként is. Ekkoriban írta meg Összes Költeményét. Szerelme, valamint házassága szerelmi költészetre ihlette több ízben is. Például: Hogy nevezzelek? 1948-ban kitört belőle a forradalom. És a szabadságharc is! A kitörő forradalom és lelkesedés ezek után Pestet meg a lírai ént is elérte. Aki így tudta, hogy a fiatalok élet kell állnia. Petőfiék eközben a Pilvax Kávéházban ültek, és vezényelték, hogy hogy menjen a forradalom, ahogy ez közismert is. A forradalom vezetése közben Petőfi folyton verset írt, mint a már emlegetett Nemzeti Dal, a Himnusz, az Apostol. Az Apostolban Petőfi Szilveszternek hívja magát, mert akkor született. 1848-ban nem engedték választani, mert megbukott, mint követ. 1848 őszétől a szabadságharc századosává nevezték ki! Aztán megszületett a Zoltán fia. A lírai én gyász-verset írt a szüleinek, mert azok előtte meghaltak, tifuszban és kolerában is. Bemmél is harcolt sokat. A lírai én Segesvárnál tűnt el végleg, ahogy az Egy gondolatom bántam meg... című versét is írta.

Sziránóra már harmadszor kell rászólni, hogy kicsöngettek, fejezze már be, adja már be végre a dolgozatot. Ő bezzeg pont a csengő visításának első agykéregbemarkoló szekundumával együtt tette le a tollat. Már épp adná be, mikor észbe kap, hát címet még nem is adott, a nevét sem írta rá. Na, az lenne csak az amatőrség! Holott már kezdettől megvolt, csak a nagy izgalomban egyszerűen elfelejtette felírni, hát most gyorsan, noha csak kisszünet van, és sietni kéne földrajzra, még azért gondosan, lehetőleg gyöngybetűkkel valahára elkészüt műve fölé írja még Szilvi, hogy: Petőfi Sándor élete és bukása. Zutty, ott is van már Irodalomtanár kezében, már biztató mosoly villan rá, melyből látja, hogy az látta, hogy ezúttal mindent beleadott, az utolsó pillanatig csak írt, meglesz ez, biztos benne. Jöhet a földrajz, úgy érzi magát, mint egy épp csak belejött szerencsejátékos, essenek hát túl akkor mindjárt azon is.

Mindjárt felelünk, próbált megnyugtatóan vicces és viccesen megnyugtató is lenni Osztályfőnök, de előbb még essünk túl ezen, rántott elő két összetűzött, fénymásolt lapot. Tűzvédelmi oktatás következik, illetve tájékoztató. Lesz majd valamikor gyakorlat is, tűzriadó, amikor leszimulálják az egészet. Mikor lesz a tűz, tanárnő, röfögte be, mint gyorsan üzemi hófokra lobbanni képes, frissiben bebikázott olajradiátor, épp csak felpirosuló arcpírrel Cilke. Nem tudjuk, nem mondják meg előre, Bence, ez benne a lényeg. Na de akkor hogyan készülünk rá? Hát most. Most készülünk föl rá, na kezdjü... Na de mi van, ha aznap pont hiányzom, mert nem szólnak előre, hogy akkor lesz a tűz, aztán, amikor tényleg lesz, nem fogom tudni, hogy kell megégni, mert hiányoztam? Nagyon szellemes vagy, Bence, de ha nem hagyod abba, garantálom, hogy csak veled külön elpróbáltatom még ma az összes menekülőútvonalat... Az jó, akkor megúsztam a felelést. ...és aztán te zárod a felelést. Na, tényleg ne ökörködjünk, mert így csak megy az idő. Én nem ökörködöm, hanem nem akarok megégni, mormogja a bajsza alatt Cilke, mi van, ha a próbariadó közben tényleg kigyullad az iskola? Mi van, ha most gyulad ki, még mielőtt megtudjuk, hogy lehetőleg ne égjünk benn? Tudod mit, Bence, igyekezett Osztályfőnök szigorúan cuki és cukin szigorú maradni, nagyjából, mint aki a pad alá esve próbál az esélytelenek nyugalmaival valahogy mégis belekapaszzkodni két zavarbaejtően távol eső székbe, mi lenne, ha szépen, úrigyerek módjára meghallgatnád a tűzvédelmi szabályzatot, amit felolvasok, és csak úgy letudnánk ezt a dolgot, jó? Fáradt tanári mosolyára szemforgatás és ég felé nézés a válasz, Cilke enged az erőszaknak, de a tekintete szavak nélkül is megüzeni Osztályfőnöknek, hogy ezért még számolunk. Na, helyes, tündériti vissza alapállapotába a pillanat töredékéig már-már emberivé fásult hervadásban felejtett vonásait ez a végtelenül fáradt késő-harmincasnak kinéző koranegyvenes nő a tanári asztalnál, és nagy levegőt véve olvasni kezd.

Teendők tűz esetén. Az alábbi előírás minden pontja kötelező érvénnyel vonatkozik minden tűzvész esetén a Világlegjobb Gimnázium területén tartózkodó egyénre, diákokra, tanárookra és minden további alkalmazottra. Huh, már aggódtam a takarítónéniért, sóhajtja egy operettbuffó minden finomságával Cilke az akaratlanul is röhintésszerűt krakogó Fostóni fülébe, lehetőleg úgy, hogy azért még Osztályfőnök is hallja. Amennyiben tanóra alatt egy diák tűzesetre utaló jelenségeket észlel, úgyismint: égett szagot (fű, tanárnő, hát itt olyan égés lesz feleltetéskor, hogy én már előre észlelem! Látnok vagyok!, üvöltötte Cilke, de Osztályfőnök komoly izommunkával visszagyúrte túlon túl spontán szájszéjlrángását magabiztos egyenmosolya tartományába), füstöt, kormot satöbbi (kormot, röhögte vissza, mintha csak maga lenne a tihanyi ekhó, a már eddig is somolygó Sziránó), köteles az órát tartó tanár felé mielőbb jelezni az észlelteket. Azonban, rándult meg Osztályfőnök hangja, mint egy tesiórán túleröltetett, bizonytalan stabilitású izom, fontos, hogy jelzésével ne zavarja meg a tanóra nyugalalmát (Osztály fele már röhög), tehát higgadtan, kezét felemelve várja végig társa feleletét, Osztályfőnök hangja ezen a ponton, ha izom lenne, már a szakadás közelében járna, s minden

esetben várja meg, míg tanára felszólítja, az óra nyugalma közbekiáltással, illetve a pánikkeltés semmilyen egyéb formájával ne zavarja meg. Tanárnő, kérem, tisztelettel, égek. Így jó?, jelentkezik, persze csak a szimuláció végett legjólneveltebb zsúrfiú stílusában Cilke. Kész, Osztályfőnök megtört, röhög. Nem, mert végig kell várnod a feleletet. És ha sokáig tart, és már annyira megégtem, hogy nem tudom jelezni a tüzesetet? Elmutogatod, higgadtan, pánikkeltés nélkül, tódítja hozzá Schneider, égjél te, hülye puttó, próbál lekeverni egy taslit Cilke. Na, igyekszik befőttesüvegnyi hatáskörével megrendszabályozni a már elszabadult röhögéstengert Osztályfőnökük, még nem vagyunk a végén. A tűzjelző működésbe lépése esetén a tanár köteles felfüggeszteni a tanórát (neeee!, száll be az odáig csak magukban kuncogó lányok képviselőjében Szandi), és felszólítani a diákokat a tűzvédelmi protokoll értelmében a terem, majd az iskolaépület elhagyásának megkezdésére. Fontos, hogy a teremben felsorakozott diákok ne hozzanak magukkal semmilyen ingóságot (a földrajzkönyvem nélkül én egy tapodtat sem, inkább bennégek!), s tülekedés, lökdösődés nélkül, rendezett menetoszlopban induljanak meg a folyosón és a lépcsőkön ilyen esetekre kijelölt menekülőútvonalon. Sietni, futni, egymást a távozásban akadályozni a legszigorúbban tilos. Tanárnő, mennyire tilos sietni? Mármint, aki lassabban megy, jobb jegyet kap magatartásból? Tóni, amilyen magatartásjegyre számíthatasz, szerintem ezzel felesleges veszélyeztetned az életed. Höhöhő, Fos, te kis, höhő, tűzről pattant menyecske, höhöhő, ébred föl ezen a ponton Bődön is. Na jó, elég volt, vicces volt, de most már tényleg vegyétek komolyan, ezen akár életek is múlhatnak, igyekszik mégis megzabolázni a tengert Osztályfőnök. Őőő, elnézést, hogyne. Hogyne, tanárnő, elnézést. Két poénnal későbbig tartja még magát Osztályfőnök, aztán enged a nyomásnak. Bence, kérlek, menj le a tanáriba, másold le ezt a két oldalt, és ha visszaértél, oszd szét mindenkinek. Inkább lenne a tűz, tépi ki Cilke Osztályfőnök kezéből a hatályos tűzvédelmi rendet, és komótosan megindul az ajtó felé. A folyosón aztán rendezett menetoszlopban haladj, ne tülekedj vagy lökdösődj, szól még utána Osztályfőnök, a szemét törölgetve, a válaszul tompán felhangzó kurva anyád már kivehetetlen hangfoszlányként gygyül el az ajtónyikordulás zajával.

Szilvi végül kegyelemnégyessel éli túl a felelést, mondván, ez inkább egy hármas, de Osztályfőnök látja, hogy készült, mennyire igyekezett, ezt így biztatásul kapja. Holott az a hármas is inkább tűnt belülről, tanári szemmel kettesnek, de most mit szívózzon, ez a szegény lány tényleg igyekezett, és ez a nap már úgyis a kutyáké. Egy ilyen röhögős, vidám napon, ahol végre még eggyel közelebb került a közösséghez, ennyi jóindulat talán még pont beleférhet. Különben is, már csak arra vágyott, hogy levehesse az átizzadt blúzt, az aznap valahogy mindenét nyomó, folyton félrecsúszó melltartót, a lábát minduntalan törő cipőt, kicsatolhassa az övét, és tetőtől talpig mackóban végre nézhessen valamit. Bármit, nem számít. Egy kevésbé kifacsart napon nagy eséllyel továbbkapcsolt volna a keletnémet hegymentők teljesen ugyanolyan kalandjait feldolgozó, végtelen epizódszámú sorozatról, de úgy érezte, most ez is megteszi. Mi több, ez a legjobban, hiszen hipnotikus unalmavál szinte álombaringatja, eggyel közelebb a még mindig oly távoli elérhetetlenségben, hiába a gyors kartempó, közelebb se-hogy sem kerülő szárazföldként a beláthatatlan messzeségben hullámozó, inkább csak sejtett, mint elérhetőnek remélt hétvége felé araszolgatva. Az első percekben szinte észbe se kapott, végtelen fáradsága üres, belső kongásában fel sem fogta, milyen, amúgy is csak nagyon enyhe tudatviszhangokat ver az aktuális rész. Csak amikor a helikopteres légimentők már a ledőlő gerendák, kormos, félig bedőlő támfalak közt kaparásztak egyre kétségbeesettebben, félig megégett túlélők után kutatva, riadt fel pillanatnyi kényelméből, hogy mi van, ha aznap, meg úgy általában is, mégis elbaszta. Aztán elaludt, röviden, de mélyen. Valahogy még elvászorgott fogat mosni, majd az ágyáig, és igyekezett pozitívakat gondolni, hogy legalább álmában ne ez legyen mindig.